

Extra Artikelen

Tweede Bundel	
Aan den lezer	167
De Schrift	169
De ingeving der Schrift	173
Uitleggen	179
Johannes voor de Gemeente	185
Het nieuwe Verbond	191
Geestelijk Israël	199
Verschillen en tegenstrijdigheden	209
Chiliasme	221
Wat nog te wachten is	227
De dag van Christus aanstaande	237
Babylon en Rome	243
De Voleinding der Eeuw	251
Wederopstanding des Vleesches	295
Talloos velen	303
De wil van de Mensch	307
De Middelmuur des Afscheidsels	313
De Heidenen	325
Gij zult Mij opnemen	333
Twee vraagtekens meer	337
Van waar is het kwaad	341
Het geloof van Christus	351
Slotwoord	363

Extra Artikelen

44	Eeuwigheid	365
45	De Val van Satan	371
46	De liefde van God	385
	Wie was A. Lukkien?	393

Eeuwigheid

Indien er één woord is, waarvan de vertaling niet in orde is, dan is het dat van het Griekse woord 'aioon'. Daarvan hebben de vertalers eenvoudig gemaakt, wat ze wilden, terwijl het toch een woord is, dat van de grootste betekenis is voor het verstaan van de Schrift. Men geeft als vertaling van 'aioon' het woord 'eeuwigheid' en ik wil voorlopig veronderstellen, dat die vertaling goed is. Het komt 125x voor in het Nieuwe Testament, 65x in het enkelvoud en 60x in het meervoud. En dat laatste doet vreemd aan. 'Eeuwigheid' betekent immers, volgens de algemene opvatting, 'oneindigheid', zonder begin en zonder einde. Als dat inderdaad de betekenis is, dan is geen meervoud mogelijk. Dan kan men niet spreken van 'eeuwigheden'. Er kan immers na de 'oneindigheid' geen andere 'oneindigheid' komen, want dan zou de eerste een einde hebben en de laatste een begin. Er kunnen ook geen twee 'oneindigheden' naast elkaar bestaan, want dan zouden zij dezelfde 'oneindigheid' zijn.

Wanneer 'eeuwigheid' 'oneindigheid' betekent, dan heeft het geen meervoud. Maar het Nieuwe Testament gebruikt zestig maal 'aioonen' in het meervoud. Men zou zo zeggen: wanneer de vertaling van 'aioon' 'eeuwigheid' is, dan is 'eeuwigheden' de vertaling van 'aioonen'. En wat nu wel vreemd is? Het woord 'eeuwigheden' komt in ons Nieuwe Testament niet voor, niet éénmaal. 60x in het Grieks en niet éénmaal in het Nederlands.

Hoe het dan vertaald is in de Statenvertaling? 3x door 'wereld' in het enkelvoud. 1 Korinthe 2:7 luidt in het Grieks: 'vóór de aioonen'; in de Statenvertaling: 'eer de wereld was'. Hebreëen 1:2 en 11:3 zeggen, 'dat de aioonen door God zijn gemaakt en toebereid'; de vertaling zegt het van de wereld. Daar

Index

Eerste Bundel

Voorwoord	2
Bijbelvertaling	3
De onsterfelijkheid van de ziel	7
Opstanding	11
Eeuwig	17
Eeuwen	21
Het Evangelie van Paulus	27
Bedeelingen	35
Alverzoening	47
Lazarus en de Rijke Man	55
Beschrijving of Gelijkemis	59
In welken	63
Zoo ook	67
Gesteld worden	71
Gelijk	75
Wat zegt de Schrift van de Hel?	77
Verdoemen	89
Bekeren of Gelooven	93
Israel	97
De Gemeente	123
De Testamentmaker	149
Zalig	153
Het slot van den Bijbel	163
Slotwoord	165

had men moeten vertalen: 'eeuwigheden', indien 'eeuwigheid' de vertaling is van 'aioon'. 7x heeft men 'aioonen' vertaald door het enkelvoudige 'eeuwigheid', in Lukas 1:33; Romeinen 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; 2 Korinthe 11:31 en Hebreëen 13:8. Daar had overal 'eeuwigheden' in het meervoud moeten staan. Eénmaal heeft men 'aioonen' vertaald door eeuwig, in Efeze 3:11. Daar heeft men vertaald 'eeuwig voornemen'. In het Grieks staat: 'voornemen der aioonen'. Wie 'aioon' door 'eeuwigheid' vertaalt, had 'voornemen der eeuwigheden' moeten schrijven. 6x vertaalt men 'aioonen' door 'eeuwen' in het meervoud in: 1 Korinthe 10:11, Efeze 2:7; 3:9, Kolossen 1:26, 1 Timotheüs 1:17 en Hebreëen 9:26.

Maar, zo weet een ieder, een eeuw is een tijdperk van honderd jaren of in elk geval van lange duur. Wanneer 'aioon' 'eeuwigheid' is, dus oneindig, dan mag men niet een woord gebruiken van een geheel andere betekenis. De uitdrukking 'aioonen der aioonen' komt 21x voor.

Men zou verwachten, dat men die vertalen zou door 'eeuwigheden der eeuwigheden', of door 'eeuwen der eeuwen', maar nee, onze vertalers hebben er van gemaakt 'alle eeuwigheid'. 'Alle eeuwigheid' betekent: 'elke eeuwigheid', of anders: 'heel de eeuwigheid, maar dat is niet hetzelfde als "eeuwen der eeuwen".

Wie in de Bijbel thuis is, weet wel, dat 'eeuwen der eeuwen' een 'hebraïsme' is, een eigenaardige Hebreeuwse uitdrukking. We lezen in het Oude Testament van: 'knecht der knechten', 'koning der koningen', 'vorst der vorsten', 'heilige der heiligen', (in Hebreëen 9:25 in het Grieks in het meervoud: 'heiligen der heiligen', vertaald door heiligdom!). Waarom maakte men daarvan: 'alle eeuwigheid'? Men vond die uitdrukking zeer treffend, want men schreef ze ook in Efeze 3:21, waar het Grieks heeft 'aioon der aioonen' en in Hebreëen 1:8, waar staat: 'aioon der aioon' en waar dus wel stellig een 'aioon' in het enkelvoud bedoeld is. 60x staat in het Grieks 'aioonon' in het meervoud; in de vertaling staat niet éénmaal 'eeuwigheden' in het meervoud. De reden is

niet ver te zoeken.

De vertalers lieten zich beïnvloeden door hun inzichten. Ze meenden dat 'aioon' 'eeuwigheid' betekende in de zin van 'oneindigheid'. Ze begrepen dat dit woord geen meervoud kón hebben en konden dus géén 'eeuwigheden' schrijven en moesten ze er wel iets anders van maken. Ze vertaalden verkeerd, omdat ze iets meenden. Hun filosofie en hun theologie had hen overtuigd, dat eeuwigheid oneindig is, en nu hadden ze zich door de Griekse tekst kunnen laten leren, die wél het meervoud gebruikt, en daarmee laat zien, dat 'aioon' niet 'oneindig' betekent. Ze hielden echter vast aan hun mening en deden alsof het Grieks met zijn meervoud abuis was. Maar het Grieks van de apostelen is niet beïnvloed door latere christelijke theologie. Het gebruikt de woorden, die de Heilige Geest leert. We hebben dus alle 60x dat het meervoud gebruikt wordt, een meervoudig woord te nemen en wel altijd hetzelfde woord. Dát is vertalen. Welk woord, dat zullen we straks zien.

Het enkelvoud 'aioon' komt 65x voor en is slechts zeven en dertig maal vertaald door 'eeuwigheid'. 18x heeft men het vertaald door 'wereld' en 10x door 'eeuw'. Het is te zien, dat ook dit weer geschied is onder den invloed van de theologie. 'Eeuwigheid' heeft geen begin en geen einde en van twee 'eeuwigheden' kan geen sprake zijn, zo had men eenmaal vastgesteld. Wanneer in het Grieks dus gesproken werd van 'deze en van die aioon', 'van het begin en van het einde van de aioon', dan betekende 'aioon' opeens niet meer 'eeuwigheid', maar iets anders. Dan vertaalde men 'wereld', bijvoorbeeld in Mattheüs 13:22: 'de zorgvuldigheden dezer wereld'; Mattheüs 13:39 en 40: 'de voleinding der wereld'; Lukas 1:70: 'het begin der wereld'; Galaten 1:4: 'de tegenwoordige boze wereld'; Efeze 1:21: 'deze wereld en de toekomstige'. Zie ook Mattheüs 24:3; 28:20; Markus 4:19; Lukas 16:8; Romeinen 12:2; 1 Korinthe 2:6-8; 1 Korinthe 3:18; 1 Timotheüs 6:17; 2 Timotheüs 4:10; Titus 2:12. Of wel men vertaalde 'eeuw', bijvoorbeeld in Mattheüs 12:32: 'noch in deze eeuw, noch in de

Wie was A. Lukkien?

Een scherpzinnige Schriftonderzoeker, wiens compacte en eenvoudige opstellen destijds verschenen in de “Gelderse Post” en later gedrukt in 2 bundels “Schrift en Leer”.

Hij was redakteur van het maandblad “Omnaspeurlijke Rijkdom” (1937-1953). Op 84-jarige leeftijd overleed hij in 1943, dus 10 jaar voor het einde van het maandblad.

Een zeer groot deel van zijn leven doorvorste hij de Schrift en wanneer men hem bewonderde om zijn intense kennis van de bijbel, zei hij: “Dat moet u niet verwonderen, ik begon op 4-jarige leeftijd het lezen te leren uit de bijbel en nog wel uit het boek Job. En er zijn weinig dagen in mijn leven geweest, dat ik niet in Gods Woord las.”

Dit Woord was hem dierbaar, en de tijd die hem bij zijn druk leven over bleef, besteedde hij aan bijbelstudie. Door zijn talenkennis (ook van de oude talen) was hij bekwaam om diep in het Woord door te dringen, al beleed hij gaarne nooit uitgeleerd te zijn in die onuitputtelijke schat.

AL kreeg vooral bekendheid door zijn concordante, vertaling met uitgebreide tekstverklaring van de brieven aan de Romeinen, Galaten en Efeze.

Na het verschijnen van de “Proeve van een nieuwe vertaling” maakte AL aan de vertaalkommissie zijn opmerkingen bekend.

Het Nieuwe Testament heeft AL geheel concordant vertaald. Na zijn overlijden is de kopij in familiehanden gebleven en nimmer voor uitgave beschikbaar gesteld.

Na zijn ontslag als hoofd van een Gereformeerde school voorzag hij in zijn onderhoud door boeken uit de Skandinavische landen te vertalen in de Nederlandse taal.

Deze uitgave is een reproductie van niet langer verkrijgbaar materiaal en is ondertussen in het public domain gekomen, waardoor het vrij mag worden gereproduceerd.

toekomstende”; Lukas 20:34,35: ‘de kinderen dezer eeuw trouwen maar die waardig zullen geacht worden die eeuw te verwerven’; 2 Korinthe 4:4: ‘de god dezer eeuw’. Zie ook Markus 10:30; Lukas 18:30; Johannes 9:32; Handelingen 3:21; 1 Korinthe 1:20; Efeze 2:2. Waarom vertaalde men in al deze teksten niet ‘eewigheid’?

Het ware te wensen dat men in de 60 gevallen, dat ‘aioon’ in het Grieks meervoud is en in de 28 gevallen, dat het door eeuw en door wereld vertaald is, óók het woord ‘eewigheid’ had gebruikt. Dan had iedere lezer geweten dat een ‘aioon’ een begin heeft en een einde; dat er méér dan één ‘aioon’ bestaat; dat we nu in een ‘boze aioon’ zijn en dat er na deze nog andere, toekomstende ‘aioonen’ zijn. ‘Aioon’ is dus niet ‘eewigheid’ in den zin van ‘oneindigheid’. In 88 van de 125 gevallen erkennen de Statenvertalers zélf, dat ze met hun vertaling ‘eewigheid’ abuis zijn, 60x waar ze het meervoud ontwijken en 28x waar ze in het enkelvoud ‘eeuw’ of ‘wereld’ vertalen. Dan zou het wel zeer vreemd zijn, wanneer ‘aioon’ in de overige 37 gevallen ‘oneindigheid’ betekende.

De vertaling ‘eewigheid’ is beslist fout, zolang men bij ‘eewigheid’ aan ‘oneindigheid’ denkt. Er is maar één goede vertaling. In tien gevallen in het enkelvoud en in zes gevallen in het meervoud hebben de Statenvertalers het gebruikt: het woord ‘EEUW’.

Wanneer de vertalers altijd ‘eewigheid’ en ‘eewigheden’ hadden geschreven, was er geen verwarring gekomen. Dan hadden we aan de bij gevoegde woorden en aan het meervoud kunnen zien, dat altijd een tijdperk bedoeld was. Nu dat woord echter in het gebruik een verkeerde betekenis gekregen heeft, doen we er beter aan altijd het woord ‘eeuw’ te gebruiken: de ‘eeuw’, de ‘eeuwen’, de ‘eeuwen der eeuwen’. Dan gaven we nauwkeurig en letterlijk weer, wat er in het Grieks staat. Maar wanneer een ‘aioon’ een tijdperk is en niet de oneindigheid zonder begin en zonder einde, dan betekent ook het woord ‘aioonios’ niet eindeloos, maar ‘tijdperkig’. Dat woord bestaat in het Neder-

lands niet en we moeten dus voor 'aioonios' een andere vertaling zoeken. 'Eeuwig' deugt niet, want daarbij denken de meusen aan 'eindeloois'. Ik gebruik het woord 'eeuws', dat overigens óók niet in het woordenboek staat, maar dat uitdrukt, dat iets behoort 'tot de eeuwen'.

Weet iemand een beter woord, hij zegge het mij; ik zal er hem dankbaar voor zijn. Het 'eeuwse leven' is het leven van de toekomstige eeuw; de 'eeuwse heerlijkheid' is de heerlijkheid der toekomstige eeuw; het 'eeuwse koninkrijk', het 'eeuwse onderdeel', het 'eeuwse vuur'. Het is allemaal iets, wat zijn zal in de toekomstige eeuw of de toekomstige eeuwen, maar bij niets daarvan hebben we te denken aan een toestand, dat de tijd heeft opgehouden te bestaan en er niets anders is dan de 'nooit begonnen eeuwigheid'. Over de 'oneindigheid' heeft God ons in de Schriften niets medegedeeld.

Hij spreekt in Zijn woord over wat Hij gedaan heeft en doet en doen zal gedurende de eeuwen, volgens een 'plan der eeuwen, dat Hij in Christus heeft gemaakt' (Efeze 3:11). Vóór de tijden der eeuwen, vóór de 'eeuwse tijden', staat er letterlijk, is Gods genade ons gegeven in Christus Jezus (2 Timotheüs 1:9). Vóór de 'eeuwse tijden' heeft God het 'eeuwse leven' beloofd (Titus 1:2). Méér weten we niet van wat vóór de eeuwen geweest is. De Schrift zegt ook, dat er aan de eeuwen een einde komt; ze spreekt over de 'voleinding der eeuwen' in 1 Korinthe 10:11 en Hebreëen 9:26. Wat daarna zijn zal, weten we niet. Wij, meusen van de tijd, van de eeuwen, zouden het toch niet kunnen verstaan, evenmin al hetgeen vóór de 'eeuwse tijden' was. Eén ding weten we: dat God alles zal zijn in allen. Dàt te weten is ons genoeg.

De 'eeuwige God' (Romeinen 16:26) is de God van de eeuwen, de Koning van de eeuwen, van de tijdperken. (1 Timotheüs 1:17). Zeggen we daarmee dat Hij buiten die tijdperken niet bestaat? Men zou even goed kunnen zeggen dat de God van Israël alleen de God van de Joden is en niet van de volken, maar dat zegt Paulus ons wel anders in Romeinen 3:29,30. De 'God der eeuwen'

is de 'God van de oneindigheid, maar Hij maakt ons bekend wat in de eeuwen is'.

Uit: 'Onnaspeurlijke Rijkdom'
2e jaargang, nummer 8, juni 1939.

A. Lukkien

Ze dienen om de zondaren terecht te brengen. God oordeelt de wereld immers door de Zoon van Zijn liefde.

God is liefde. Christus is de Zoon van Zijn liefde. Uit liefde heeft hij in Christus en door Christus de wereld geschapen. Uit liefde heeft hij niet verhinderd, dat het een wereld werd, die verzoening, die genade nodig had. Uit liefde verzoende Hij die wereld in Christus met Zichzelf. Uit liefde brengt Hij ten slotte die wereld aan Zijn Vaderhart. Dat is het Evangelie.

Laten we toch ook hierin de Schrift geloven. We worden zo licht eenzijdig en dan spreken we "van de Vader en onze schepping en van God de Zoon en onze verlossing", (Heidelbergse Catechismus, vraag 24). En dan vergeten we, dat de Schrift de schepping toeschrijft aan de Zoon zowel als aan de Vader en dat ze de verlossing evenzeer toeschrijft aan de Vader als aan de Zoon. Van God gaat alles uit, de verlossing zowel als de schepping en Hij voert beide uit door Christus!

God is niet de vertoornde, die verzoend moest worden: integendeel, het is de mens, die verzoend moest worden en God heeft dat gedaan door Christus. Wanneer we ons bewust zijn, dat ook in het werk der verlossing de Zoon doet, wat de Vader wil, dan zullen we de Zoon meer eren en de Vader meer liefhebben. Laten we nog eens 1 Kor. 8:6 lezen: "We hebben één God, de Vader, uit wie alles is en wij tot Hem, en één Heer, Jezus Christus, door wie alles is en wij door Hem". Uit God en door Christus. Zo is de harmonie tussen de Vader en de Zoon. We mogen het niet voorstellen, alsof de Zoon de Vader tot liefde moest bewegen. Het is juist de liefde van God, die in en door de Zoon werkt.

A. Lukkien

De Val van Satan

gegeven”, maar “Hij geeft Zijn Zoon”. Hij heeft lief. Hij geeft, dat staat in het Grieks in de onbepaalde vorm, die alleen het feit vermeldt, zonder de tijd te noemen. Een mens mocht soms eens menen dat God de wereld nu niet meer liefheeft.

Laten we het geloven dat God de wereld liefheeft, die Hij in de Zoon van Zijn liefde geschapen heeft. Zoals het gewoonlijk voorgesteld wordt, heeft God voor die wereld niets dan toorn. Hij is hard, onverbiddelijk, onvermurwbaar. Hij eist betaling. De Schrift zegt, dat God de wereld liefheeft, dat Hij betaling geeft, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon geeft, de Zoon van Gods liefde.

God heeft de wereld lief. Niet alleen Israël, niet de gemeente alleen, niet de uitverkorenen alleen, maar de wereld.

Het is de grondslag van het heil der wereld. Niet Gods gerechtigheid heeft het laatste woord, maar Gods liefde. Die liefde heeft in Christus de weg gevonden om aan de gerechtigheid te voldoen. God heeft de wereld lief. Mozes heeft het reeds uitgeroepen in het lied waarin hij de stammen Israëls zegende: “Immers bemint Jehova de volken”, Deut. 33:3. Schijnbaar bemoeide Hij Zich alleen met Israël, en liet Hij de andere volken wandelen in hun wegen. Maar de uitverkiezing van Israël had juist ten doel, dat dit volk voor alle volken ten zegen zou zijn, gelijk de uitverkiezing van de gemeente ten zegen zal zijn voor de hemelingen. Omdat God de volken bemint, kiest Hij Israël uit. Het is altijd de liefde tot de mensen die Hem beweegt.

Ook in zijn kastijding. Wij zijn geneigd in de rampen die de wereld treft, de uitingen te zien van Gods toorn. En dat zijn ze ook, als we maar bedenken, dat liefde toornen kan. Een vader kastijdt zijn zoon niet omdat hij hem haat, maar omdat hij hem liefheeft. Wat zoon is er, die de vader niet kastijdt? Wanneer God toorn, is het de toorn van Zijn liefde die zich uit in kastijding. Het is de liefde, die soms door harde middelen terecht brengt. Ook de oordelen, die God in de toekomst uitspreken en uitvoeren zal over de wereld, zijn uitingen van Zijn liefde.

Wanneer ik geloven moet, wat de mensen elkaar gewoonlijk vertellen, dan is de oudste geschiedenis van de schepping deze: God had de wereld geschapen als een goede schepping. Hij had ook Satan geschapen maar toen was deze geen Satan, maar een aartsengel, die even goed en even volkomen was als alles wat God had geschapen.

Maar toen is deze aartsengel ontevreden geworden met zijn positie. Hij wilde aan God gelijk zijn en is tegen God in opstand gekomen. En sedert is hij de verpersoonlijking van alles wat kwaad is. Hij heeft een deel van de engelen meegesleept in zijn val.

Dat moet gebeurd zijn toen, of even vóór Adam geschapen werd. Toen heeft hij de mens verleid en de zonde is ook in de wereld der mensen gekomen. God heeft dat toegelaten. Hij laat nog toe, dat Satan ons verleidt tot alle boze dingen.

Maar God strijdt tegen hem en behaalt tenslotte de overwinning. En dan wordt Satan met allen, die hij verleid heeft in de hel geworpen, waar ze tot hun straf tot in het oneindige worden gepijnigd. Alleen degenen, die in Christus geloven ontkomen aan dat lot. Zij komen in de hemel en zullen daarvoor altijd genieten. Maar dat is een klein kuddeke; het grootste deel is verloren en deelt het lot van Satan.

Het is wel jammer dat het zo gebeurd is; het was veel mooier geweest als Satan ook maar goed gebleven was, maar dat is nu eenmaal niet anders en een mens mag blij wezen als hij aan Satan ontkomt.

Ik geloof, dat ik in het bovenstaande vrij nauwkeurig heb weergegeven, *wat de Christenheid algemeen gelooft*. Wanneer men mij kan aantonen, dat dit naar de Schrift is, dan zal ik het geloven, ook al komt mijn verstand er tegen op, want ik wil

mijn gedachten gevangen leiden onder de gehoorzaamheid van Christus (2 Kor. 10:5).

Waar mijn verstand tegen opkomt, is dit, dat een wezen, geschapen om een aartsengel te zijn, zomaar een Satan kon worden en het kwade in Gods wereld kon brengen, terwijl God het anders had bedoeld, En ook, dat God dat heeft toegelaten, terwijl Hij het wel beletten kon; dat Hij niet die ene oproermaker terstond onschadelijk gemaakt heeft, maar hem heeft laten begaan, om engelen en mensen ongelukkig te maken. Is God dan zo zwak, dat Hij eeuwen nodig heeft om Satan te overwinnen? Is Hij zo harteloos, dat het Hem niet schelen kan, of een groot deel van Zijn schepping tot in alle eeuwigheden, verloren is?

Maar, zoals ik zeg: Ik wil mijn verstand het zwijgen opleggen, zodra ik weet, dat de Schrift het zo leert als de mensen zeggen. Daarom vraag ik ook in dezen: Wat zegt de Schrift? Waar halen de mensen het vandaan, dat Satan gevallen is? Is dat naar de Schrift, of is het een stuk Perzisch of Germaans heidendom?

De oude Perzen stelden zich twee goden voor, Ahriman en Ormoezd, een goede en een kwade God, die voortdurend tegen elkaar strijd voerden en het was de plicht van de mens, door goede werken Ahriman te helpen en Ormoezd tegen te staan. Op den duur zou Ahriman de strijd winnen.

Onze Germaanse voorouders dachten zich eveneens goede en kwade goden en het eind van hun strijd zou een wereldondergang zijn, waarbij alle goden en alle mensen zouden omkomen. Maar dan zou Alvader een nieuwe hemel en een nieuwe aarde scheppen. Is dat heidendom, dat in het bewustzijn van de mensen leefde, misschien onbewust overgedragen in de nieuwe leer van het Christendom, dat hun gepredikt wordt? Alleen de Schrift kan ons hier de weg wijzen.

En dan is dit het eerste dat mij treft: dat *Satan nergens in de Schrift een aartsengel* wordt genoemd. Het woord aartsengel, gewoonlijk geschreven in zijn Griekse vorm archangel, komt maar twee maal voor in de Schrift; in 1 Thess. 4:16, waar Christus

Maar laten we het nu niet voorstellen, alsof Christus God moest verzoenen met de mens — alsof God eerst genoegdoening moest hebben van Christus, voor Hij de mens kon liefhebben. Het plan der verzoening ging van God uit, niet van de Zoon, evenals het plan der schepping niet uitging van de Zoon, maar van God. In beide was de Zoon de uitvoerder van des Vaders wil. “Ik heb lust, o mijn God, om uw wil te doen” Ps. 40:9, dat is de houding van de Zoon. En om de verlossing van de zondige mens, de redding van het heelal, dat is het welbehagen des Vaders, waartoe Hij niet bewogen behoefde te worden door de offerande van de Zoon, maar dat van Hemzelf uitging, was God in Christus de wereld met zichzelf verzoenende (2 Kor. 5:19). God is evenzeer de Redder. Merkwaardig komt dit uit Paulus’ brief aan Titus. Daar heet God onze Redder (Zaligmaker) in 1:3, Christus in 1:4, God in 2:10, Christus in 2:13, God in 3:4; Christus in 3:6, terwijl in 2:11 en 3:3 nog eens gezegd wordt: dat God zalig maakt, dat God recht.

Het is Gods liefde, dat Christus voor ons gestorven is (Rom. 5:8). Het is Gods liefde, die met de gemeente zal zijn (2 Kor. 13:13). Gods liefde tot de mensen is verschenen (Titus 3:4) en van Gods liefde kan niemand ons scheiden. Rom. 8:3 spreekt in alle oude handschriften van de liefde Gods in Christus Jezus; in vers 35 zijn de handschriften ongelijk. Het Alexandrijnse heeft de liefde van Christus, zoals het ook in de gewone vertaling staat, het Sinaitische heeft: van de liefde Gods, het Vatikaanse heeft volledig: van de liefde Gods in Christus Jezus, gelijk vers 39.

Het is telkens de liefde Gods, en dat niet alleen liefde tot degenen, die reeds verlost en verzoend zijn, maar liefde tot hen die nog in vijandschap tegen Hem leven, liefde tot de wereld. “Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon geeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar eeuwig leven hebbe”. (Joh. 3:16).

We moeten niet lezen: Alzo lief heeft God de wereld “gehad”, maar “alzo lief heeft God de wereld”, niet: “Hij heeft Zijn Zoon

de uitkomst het dan ook tonen zal, aan het einde der eeuwen, wanneer God zal zijn alles in allen. Dan zal het blijken, dat God geschapen heeft, omdat Hij liefde is. Hij wilde iets hebben om lief te hebben, om Zijn liefde te openbaren en omdat het goed duidelijk zou worden, hoe groot Zijn liefde is zou Hij die tonen aan een vijandige schepping. Christus zou het middelpunt zijn van de wereldgeschiedenis. Christus zou Gods liefde openbaren, en dat kon alleen in een schepping, die tegen God vijandig was. In een onzondige schepping zou Christus wel de macht en de wijsheid van God kunnen bekend maken, maar Hij zou daar niet bekend kunnen worden als de Zoon van Gods liefde.

Wij stellen het ons gewoonlijk zo voor, dat God een zondeloze schepping bedoeld heeft, en dat die schepping door de val van Satan en van de mens totaal bedorven is en dat God toen een plan moest maken en dat Christus Zich toen aanbood om verzoening tot stand te brengen tussen God en de mens, om nog een deel, of misschien wel alles te redden.

Neen, de Schrift zegt het anders. God ontwierp het plan der eeuwen in Christus; Hij had vóór de tijden der eeuwen reeds besloten, in Christus de schepping tot Zich terug te brengen als een schepping, die het kwade gekend heeft en dus het goede kan waarderen; die de zonde gekend heeft en dus verstaat wat genade is. God plantte in de hof niet twee kennisbomen, één om het goede en één om het kwade te leren kennen, maar Hij gaf één boom, zodat de mens het goede niet kon leren, zonder tevens het kwade te kennen. God stelde door de ongehoorzaamheid van Adam de velen tot zondaars, omdat Hij ze door de gehoorzaamheid van Christus tot rechtvaardigen wilde stellen. (Rom. 5:19). Hij besloot in de rijkdom van Zijn wijsheid, "de allen" onder de ongehoorzaamheid, opdat Hij de "allen" barmhartig zou zijn (Rom. 11:32). Daarom was het te doen. God wilde een vijandige schepping, opdat Hij die schepping zou kunnen verzoenen en alzo Zijn grote liefde zou tonen, Zijn genade, Zijn liefde tot wie geen liefde waardig was.

spreekt met een stem van een aartsengel (niet met de stem van de aartsengel); en in Judas vers 9, waar Michaël de aartsengel met de duivel twistte. Dat Satan ook een aartsengel zou zijn, staat eenvoudig niet in de Schrift en dat behoeft ik dus niet te geloven.

Maar dan wijst men mij op Joh. 8:44. "De duivel was een mensenuordenaar van den beginne en is in de waarheid niet staande gebleven, want geen waarheid is in hem". Wanneer hij in de waarheid niet staande gebleven is, ligt daarin opgesloten, dat hij eerst wel in de waarheid gestaan heeft. Alleen van wie eenmaal staat, kan gezegd worden, dat hij niet staande blijft. Satan is dus uit de toestand van waarheid gevallen. Maar als ik nu de tekst in het Grieks lees, dan vind ik voor 'staande gebleven' het woord 'hestèken'. Dat woord komt nog 6 x voor en is daar niet vertaald door 'staande gebleven', maar door staat of stond. Joh. 1:26: "Hij staat midden onder ulieden"; 1 Kor. 7:37: "die vast staat in zijn hart"; 2 Tim. 2:19: "Evenwel het vaste fundament Gods staat"; Hebr. 10:11: "En een iegelijk priester stond wel alle dagen dienende"; Jak. 5:9: "de Rechter staat voor de deur"; Openb. 12:4: "De draak stond voor de vrouw". Wel vreemd zou het zijn, zo het woord dan in Joh. 8:44 zou betekenen: 'staande blijven'.

Maar er is meer. Hestèken is een vorm van het werkwoord 'histèmi', dat ongeveer 180 maal voorkomt en dat in de Statenvertaling geregeld vertaald is door staan, ook wel door bestaan en ook door stellen = doen staan, en dan nog éénmaal door staande blijven in Ef. 6:13: "opdat gij kunt wederstaan in de boze dag en alles verricht hebbende, staande blijven". Natuurlijk is het beter, daar ook alleen maar 'staan' te vertalen. Maar dan blijkt toch wel, dat in Joh. 8:44 de uitdrukking "staande gebleven" een willekeurige, foutieve vertaling is en dat we moeten lezen:

"De duivel is een mensenmoeder van de beginne en hij *staat niet* in de waarheid, want geen waarheid is in hem. Hij is een leugenaar en de vader der leugen."

Er staat dus in deze tekst alleen, dat de duivel niet in de waarheid staat, maar er staat niet in, dat hij vroeger wel in de waarheid stond en er uitgevallen is. Wanneer de vertaler niet had gemeend, dat Satan een heilige aartsengel geweest is, dan zou hij het vers zo niet vertaald hebben. Zijn dogmatiek heeft hem verleid, om onbewust anders te vertalen dan er staat. De meeste nieuwe vertalingen hebben dan ook deze fout verbeterd.

Men beweert verder, dat Fil. 2:6 zinspeelt op de val van Satan: "Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn". Dat wordt van Christus gezegd en dan zegt men: Satan wilde wel Gode gelijk zijn en hij wilde die Gode-gelijkvormigheid roven, maar Christus deed zo niet. Dat laatste is waar; het eerste moet bewezen worden, niet uit een toespeling, die men veronderstelt te bestaan, maar uit een mededeling, waar het staat, dat Satan niet tevreden was met zijn positie als aartsengel, en dat hij aan God gelijk wilde zijn. Zulk een woord wijst men niet aan.

Men verwijst wel naar *Gen. 3:5*, waar de slang tot de vrouw zegt: "Gij zult als God zijn, kennende het goed en het kwaad", en dat zou dan weer een zinspeling zijn op Satan zelf, die ook God gelijk wilde worden. Maar daarbij blijkt, dat men *Gen. 3* weer niet nauwkeurig leest. Het gaat er niet over, dat de mens aan God gelijk zou worden, maar dat hij verstandig zou zijn. Zoals God goed en kwaad kent, zo zou naar Satan voorspiegelde, de mens het ook kennen. Zijn ogen zouden geopend worden, de boom was begeerlijk om verstandig te maken. Dat Satan God even gelijk wilde worden, dat staat niet in *Gen. 3*.

En ook niet in *Mat. 4:9*, waar Satan de Koninkrijken der wereld aan de Heer Jezus aanbiedt, zo Deze hem slechts wil aanbidden. Want die Koninkrijken der wereld kon hij inderdaad geven aan wie hij wilde (*Luk 4:6*). Toen hij het zei, heeft de Heer hem geen leigenaar genoemd, maar Hij heeft geweigerd, ze uit zijn hand te aanvaarden.

Maar dan wijst men mij op *Luk. 10:18*. Als de zeventig blij

(Openbaring 3:14), als de Eerstgeborene van alle creatuur, van alle schepsel, (*Kol. 1:15*) als de Zoon van Gods liefde. In die Zoon heeft Hij toen het al geschapen en met dat al heeft Hij Zijn plannen. Al wat sedert het begin der schepping geschied is en al wat nog geschieden zal, gebeurt niet naar een toeval, maar het geschiedt naar een plan, dat God gemaakt heeft. Daar is geen macht in het heeal, die dat plan kan dwarsbomen of doen mishikken. Dat kan Satan niet, dat kan de mens niet. De tegenstand van Satan en de tegenstand van de mens wordt zelfs gebruikt tot Gods plan. Wanneer we dat niet inzien, maken we Satan tot een god. Dan wordt de wereldgeschiedenis een strijd om de macht tussen God en Zijn tegenstanders en dan willen we wel gaarne geloven, dat God het winnen zal, maar toch twijfelen we wel eens, vooral als we onze ogen geloven. Neen, alles geschiedt naar de bepaalde raad en voorkennis van God, waarbij Hij ook de tegenstand gebruikt. (*Hand. 2:22 en 23*).

En nu zegt de Schrift ons, dat God Zijn plan der eeuwen gemaakt heeft in Christus, *Ef. 3:11*, waar we niet moeten lezen: eeuwig voornemen, maar er staat: *prothesis toon aiouonon*, "plan der eeuwen", het plan, dat de eeuwen omvat en waarin bepaald is, wat in de geschiedenis der schepping gebeurt, zodat de wereld op dit ogenblik precies daar is, waar God in Zijn plan der eeuwen besloten heeft, dat de wereld op dit ogenblik zou zijn.

En dat plan heeft God gemaakt in Christus, in de Zoon Zijner liefde. Indien Christus de Zoon was van Gods macht, dan zou Gods macht de drijfveer wezen van het heeal. Maar Christus is de Zoon van Gods liefde en dus weten we, dat het plan der eeuwen een plan is, waarvan de liefde de drijfveer is.

Dat lijkt ons echter niet zo. "De schepping predikt geen liefderijk God", zegt De Genestet. Maar dat wij het niet zien, ligt aan onze kortzichtigheid. God roept ons dan ook niet om te zien, maar om te geloven. Wanneer Hij zegt, dat Hij een plan der eeuwen gemaakt heeft in Christus, de Zoon Zijner liefde, dan zien wij dat niet, maar wij geloven het en we verwachten, dat

en eeuwig straffen. Gods rechtvaardigheid eist, dat de zonde met de hoogste — dat is met de eeuwige straf, aan lichaam en ziel gestraft wordt. Wij moeten volkomen betalen, of door ons zelf of dooreen ander. Zo staat het in vraag 10 tot 18 van de Heidelbergse Catechismus, waarbij men dan verwonderd vraagt, of Christus dan met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft wordt.

En zo is uit de roomse theologie in de protestantse het denkbeeld overgebracht dat de zaak van onze verlossing een rechtszaak is; men denkt aan de gerechtigheid en de toorn van God, die voldoening eist van de schuldige en aan de liefde van Christus, Die Zich voor de schuldige in de plaats stelt en voldoening geeft. En dientengevolge is er bij de gelovige vrees voor God en liefde tot Christus. In sommige kringen is die vrees zo groot, dat de meesten er haast niet toe kunnen komen, de genade dankbaar aan te nemen, dat ze de liefde van Christus niet kennen en hun leven lang blijven zuchten: och mocht het me nog eens gegeven worden! In andere kringen spreekt men voortdurend en dankbaar over de liefde van Christus, terwijl men zwijgt over de Vader: men bidt daar tot Christus en men aanbidt Hem in lied en dankzegging en men vergeet de Vader te danken en te loven, die de Zoon gegeven heeft.

En toch geven zowel Paulus, de apostel der heidenen, de apostel van ons, als Johannes, de apostel der Joden, zo duidelijk te verstaan, dat God liefde is en dat het plan der verlossing uitgaat van de liefde des Vaders en uitgevoerd wordt door de liefde des Zoons! Paulus noemt in Kol. 1:15 Christus de Zoon van Gods liefde. Christus heet niet de Zoon van Gods wijsheid, of macht of gerechtigheid, maar de Zoon van Gods liefde. "God is liefde" zegt Joh. 4:8 en 16. Dat is Zijn Wezen — als men het zo eens mag uitdrukken — waaraan al Zijn eigenschappen ondergeschikt zijn. Zijn wijsheid, Zijn macht, Zijn rechtvaardigheid, ze staan alle in dienst van Zijn liefde. Toen Hij aan Zijn liefde uiting wilde geven, schiep Hij de Zoon als het begin van Zijn schepping

komen vertellen, dat ook de demonen hun onderworpen zijn in des Heren Naam, zegt Hij: "Ik zag de Satan als een bliksem uit de hemel vallen". Daar staat het dan toch duidelijk, dat Satan gevallen is, zo zegt men. Maar alweer moet ik dat tegenspreken, want in Openb. 12:7—9 lees ik over krijg in de hemel. Michaël en zijn engelen voerden strijd tegen de draak en zijn engelen en toen werd de grote draak op de aarde geworpen. Dat was nog toekomstig, toen Johannes het schreef. En het is nog toekomstig, want er volgt: "De duivel heeft grote toorn, wetende dat hij een kleine tijd heeft".

Dat Satan uit de hemel geworpen wordt, geschiedt tegen het einde van deze eeuw. Wanneer dus de Heer Jezus in Luk. 10:18 zegt, dat Hij het zag, dan zegt Hij dat profetisch. Satan heeft nu nog vrije toegang in de hemel; hij verschijnt nog voor Gods aangezicht als de verklager, die de broederen dag en nacht verklaagt voor God (Openb. 12:10). Gelovig Israël wordt beschuldigd omdat hun geloof uit de werken openbaar moet worden. Tegen ons kan niemand beschuldiging inbrengen, omdat God zelf ons rechtvaardigt zonder onze werken (Rom. 8:33). Satan blijft dat doen, tot hij op de aarde geworpen wordt en de grote verdrukking tegen Israël organiseert (Openb. 12).

Maar tenslotte zegt men mij, dat ik de val van Satan moet lezen in *Jes. 14:12—15* en in *Ezech. 28:12—19*: "Hoe zijt gij uit de hemel gevallen, o morgenster, gij zoon des dageraads", lees ik in *Jes. 14:12*. Nu meen ik toch, dat we moeten vragen over wie hier gesproken wordt. Want dat iemand morgenster en zoon des dageraads genoemd wordt, zegt nog volstrekt niet dat hij Satan is. Christus zelf heet de blinkende Morgenster (Openb. 22:16). *Satan wordt nergens zo genoemd*. Hij heet in de Schrift: Satan, d.w.z. tegenstander, duivel, d.w.z. belasteraar; draak en oude slang; hij heet de god van deze eeuw de overste van deze wereld en de overste van de macht in de lucht, *maar nergens heet hij morgenster*. En het vreemdste is wel, dat het woord morgenster in het geheel niet voorkomt in *Jes. 14:12*. Morgenster is in

De liefde van God

Enige jaren geleden zagen wij op een tentoonstelling eens een groot schilderij. Rechts zweefde een aardbol; links stond een oude man met een zeer grimmig gelaat en een dreigend opgeheven vuist. Maar bij de aardbol waren een vrouw en een man, die met angstig gelaat naar de oude man keken en beschermd de armen over de aardbol uitbreidden. In de catalogus lezen wij de toelichting: God wilde de aarde vernielen, maar Maria en de heilige Sebastiaan — het kan ook een andere heilige geweest zijn, dat weten wij niet precies meer — beschermden de aarde tegen de toorn van God.

Wij behoeven de lezers niet te vertellen, hoe onchristelijk de voorstelling is, dat Maria en de heiligen de wereld moeten beschermen; de schilder wist blijkbaar niets van Christus. Maar al had hij daar Christus geschilderd met doorboorde handen en voeten — dan nóg zou zijn voorstelling onchristelijk zijn geweest. Christus verdedigt de wereld niet tegen God.

En toch is ook onder protestanten de gedachte niet vreemd, dat Christus de wereld tegen de toorn van God moet verdedigen. Wij hoorden indertijd een prediker de vraag stellen: “Waarom zit Christus juist aan de rechterhand van God en niet aan de linker?” En hij gaf ten antwoord, dat Christus daar zit, om de slaande rechterhand tegen te houden. En hoe menigmaal hoort men in de prediking de Vader voorstellen als de beleedigde monarch, die vergelding eist en dan komt de Zoon tussenbeide en zegt: Sta mij maar. Aan de ene kant, zo wordt verteld, staat de vertoornde God, en aan de andere kant de schuldige zondaar, en daar is Christus om die twee tot elkaar te brengen.

Zo staat het immers in de kerkelijke geloofsbelijdenis. God vertoornt Zich schrikkelijk, beide over de aangeboren en werkelijke zonden en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk

het Hebreuws Kochba boqèr. Kochba is ster; boqèr is morgen. Het komt voor in Job 38:7: “toen al de morgensterren vrolijk zongen”. Maar hier in Jes. 14:12 staat niet kochba boqèr, er staat ‘hej’lil’ en dat is een vorm van het werkwoord ‘jalal’, dat huidkeels huilen betekent. Het staat nog eens in hetzelfde hoofdstuk, vers 31: “Huil, gij poort”; in het vorige hoofdstuk, vers 6: “Huil gijlieden”, en in het volgende hoofdstuk, vers 2 en 3: “Moab zal huilen; ze huilen allemaal”. Bovendien nog 6 x in Jesaja en in het geheel 29 x. 28 x is het vertaald door huilen, 1 x door morgenster. Maar dat is geen vertalen. Er moet staan: “Hoe zijt gij uit de hemel gevallen! Huil, gij zoon des dageraads”.

Waarom vertaalde men dan morgenster? De morgenster heet in het Latijn Lucifer, lichtdrager, en men had in de mening dat Satan oorspronkelijk een engel des lichts was, hem de naam Lucifer gegeven. Onze dichter Vondel heeft over zijn val zelfs een treurspel geschreven onder de naam *Lucifer*; louter fantasie natuurlijk. Die Lucifer heeft men in de vertaling van Jes. 14:12 gebracht en dan vertelt men, dat Satan oorspronkelijk een der morgensterren van Job 38:7 is geweest.

Maar over wie wordt dan gesproken in Jes. 14? Om dat te weten, merken we op, dat Jes. 1 tot 12 over Israël handelt en over zijn verdrukking door de Assyriërs. Daarop volgen in hfdst. 13 tot 23 profetieën, bedreigingen en waarschuwingen tegen de omwonende volken, Israëls vijanden. Dat begint met de last van Babel in hfdst. 13 en 14. Dan komt de last van Moab, enz. tot de last van Tyrus in hoofdstuk 23; alles soortgelijke profetieën. We hebben dus in hfdst. 14 een deel van de last van Babel. En we lezen dan ook in 14:3 en 4: “Het zal geschieden ten dage wanneer Jahwèh u rust geven zal . . . dan zult gij deze spreuk opheffen tegen de koning van Babel”. Welke *koning van Babel*, dat wordt niet gezegd, Nimrod was koning van het eerste Babel; Nebukadnezar van het tweede. Maar er is ook een derde Babel: het grote wereldrijk van de toekomst (Openb. 17, 18).

En dat we aan dat Babel moeten denken, blijkt in Jes. 14 op

alle tong zal belijden dat Christus Jezus Heer is tot heerlijkheid van God de Vader (Fil. 2:10,11). *Daar is Satan ook bij*. En dan begrijpen we, dat Gods gerichten, Gods straffen het middel zijn, om mensen en geesten te brengen tot aanbidding; God zal alles zijn in allen (1 Kor. 15:28) ook in Satan. Uit God en door God en tot God is alles; Hem zij de heerlijkheid in de eeuwen. Amen. (Rom. 11:36)

A. Lukkien

verschillende plaatsen. In vers 1 — 3 hebben we Israëls herstel, een profetie, die tot heden niet vervuld is; Israël heerst nog niet over zijn drijvers. Vers 13 en 14 herinnert aan de mens der zonde van 2 Thess. 2, die zich tegenstelt en verheft tegen al wat God genaamd en als God vereerd wordt, zodat hij in de tempel Gods als een God zal zitten, zichzelf vertonend, dat hij God is.

In vers 22 en 23 wordt de volkomen uitroeiing van Babel voorspeld, evenals in Jer. 51:62, 64 en in Openb. 18:21—23. Het Babylon van Nebukadnezar is niet verwoest; de Perzische koningen en Alexander van Griekenland hebben er gewoond tot 200 jaar na Nebukadnezar. Petrus heeft er zijn eerste brief geschreven en het bestaat heden nog. De koning van Babel in het laatst van deze eeuw, die is het, over wie Jesaja spreekt in hoofdstuk 14. Dat hij in de hemel wilde opklimmen en dat hij de Allerhoogste gelijk wilde worden, dat wordt van hem gezegd ook in 2 Thess. 2, waar hij *uitdrukkelijk* een mens genoemd wordt. De Heer Jezus zegt ook van Kapernaüm, dat het tot de hemel toe verhoogd is en tot de hades wordt neergestoten (Mat. 11:27). Niemand vat dat letterlijk op; ieder verstaat, dat het betekent: zeer hoog verhoogd en zeer diep vernederd. Zo ook hier. Dat niet over een geest, maar over een mens gesproken wordt, blijkt duidelijk uit vs 11, waar gesproken wordt over maden en wormen; uit vs 16, waar hij die man genoemd wordt uit vers 17, waar hij steden verwoest en gevangenen vasthoudt.

Wanneer ergens in de Schrift een verhaal stond over de val van Satan, dan zou men misschieten naar Jes. 14 kunnen wijzen en zeggen: De koning van Babel is een type van Satan, zoals het hier van die koning gezegd wordt, zo is het ook gegaan met Satan. Maar zulk een verhaal geeft de Schrift niet en daarmee vervalt ook de vergelijking. Jona is een type van Christus, maar wanneer we in de Schrift niet het verhaal hadden van des Heren dood en opstanding, dan zou iemand, die alleen Jona las, nooit op de gedachte komen, dat in dat boek eigenlijk niet over Jona gesproken werd, maar over Christus. We kunnen een type alleen

verstaan, als we ook de betekende zaak kennen; waar, zoals in het geval van Satans val, de betekende zaak niet in de Schrift staat, kunnen we ook geen type hebben. Wanneer we de Schrift geloven en dat willen we immers, dan lezen we in Jes. 14 een profetie over de toekomstige koning van Babel, die een man zal zijn.

En *Ezech. 28:12—19* dan? De boeken van Jesaja en Ezechiël zijn enigszins gelijk gebouwd. Beide beginnen over gerichten over Gods volk; Jes. 1 — 12; *Ezech. 1 — 24*. Daarop volgen bij beiden profetieën aangaande de omwonende volken; Jesaja had lasten uit te spreken tegen vele volken, beginnende met Babel en eindigende met Tyrus; Ezechiël spreekt zeer kort over andere volken en uitvoerig over Tyrus en Egypte.

Het woord van Ezechiël, dat men op de val van Satan wil toepassen, vinden we in de profetie tegen Tyrus. Die profetie omvat de hoofdstukken 26, 27 en 28:1-19; de rest van hfdst. 28 handelt over Sidon, wat nauw met Tyrus verbonden was. Hfdst. 26 is een profetie tegen de stad Tyrus; hfdst. 27 een profetisch klaaglied over de stad, dat denken doet aan het profetisch klaaglied over Babylon in Openb. 18. Ez. 28 is een profetie tegen de koning van Tyrus (vs 1-10), en een profetisch klaaglied over die koning (vs 11—19).

En nu zegt men dat met die koning van Tyrus eigenlijk Satan bedoeld is, en dat we hier de geschiedenis hebben van diens val. Bij oppervlakkige lezing blijkt echter reeds, dat de vorst van Tyrus een mens is, al verheft hij zich in zijn hoogmoed en beeldt hij zich in, een god te zijn (vs 2, 9). Maar daartegen wordt dan opgemerkt, dat hier gesproken wordt over twee personen; over de vorst van Tyrus in vs 1—10, waarmee dan de letterlijke koning bedoeld zou worden, de zoveelste opvolger van Salomo's vriend Hiram en dat in vs 11—19 gesproken wordt over de geestelijke vorst van Tyrus en die geestelijke koning van Satan zelf zijn.

Twee dingen zijn daartegen op te merken. De geestelijke machten, die de regeringen der volken besturen, worden bij

(Amos 3:2-6) en door Jesaja zegt God: "Ik formeer het licht en schep de duisternis; ik maak de vrede *en schep het kwaad; Ik Jaweh, doe al deze dingen*" (Jes. 45:7). Het zou goed voor ons zijn, zo wij wat vaster geloofden, wat in het vorige vers staat: "*buiten Hem is er niets.*" "*Uit Hem is alles*", zegt Paulus (Rom. 11:36).

En het einde van Satan? Hij wordt geworpen in de poel des vuurs (Openb. 20:10). Wanneer Satan tot een tegenstander geschapen is, dan kan hij niet gestraft worden, zeggen de mensen, want dan heeft hij gedaan, wat hij doen moest. Dat klinkt heel logisch, maar daarbij vergeten we, dat onze menselijke logica niet het laatste woord heeft. God heeft allen onder de gehoorzaamheid besloten (Rom. 11:32); Hij heeft allen tot zondaren gesteld (Rom. 5:19) en toch straft Hij de zondaren. God heeft Israël niet gegeven een hart om te verstaan (Deut. 29:4) en toch klaagt Hij: "Och, dat zij zulk een hart hadden om mij te vrezen" (Deut. 5:29). Toch straft Hij Israël, wanneer het niet wandelt op de weg van Zijn geboden. Kajafas en het Sanhedrin doen ten opzichte van de Heer Jezus, wat Gods raad tevoren bepaald had, dat geschieden zou (Hand. 4:28). God verwerpt Israël, zodat het de prediking van Christus' opstanding niet gelooft (Rom. 11:15) en dan straft Hij hen met verstrooiing, onder de volken, zelfs het geslacht van heden.

Is er onrechtvaardigheid bij God? Wij moeten niet vergeten, dat deze allen *niet hebben geweten*, dat zij Gods raad uitvoerden; zij handelden naar hun eigen boze wil. Maar God had met alles Zijn bedoeling. Ja, wanneer elke zondaar, mens of geest, om zijn zonde gestraft werd tot in het oneindige, dan zouden we vragen of God wel recht doet; neen, dan zouden we dat nog niet mogen vragen, want wat kunnen wij, zondige mensen, oordelen, wat recht is of onrecht?

Maar God heeft ons voor die moeilijkheid niet geplaatst, want Hij heeft ons gezegd, dat in de naam van Jezus zich buigen zal alle knie van hemelingen en aardbewoners en onderaardsen en dat

we een verklaring geven, waarvoor we elders in de Schrift geen grond hebben.

Van Satan zegt de Schrift, dat hij een mensenmoeder is van het begin, dat hij de vader der leugen is, dat hij in de waarheid niet staat, dat hij zondigt vanaf het begin; laten we dan niet op grond van Jes. 14 en Ezech. 28, waar hij *niet* genoemd wordt, vertellen dat hij geen leugenaar is van den beginne en dat hij in de waarheid wel gestaan heeft, maar niet staande gebleven is. Laten we met onze uitleggingen de Schrift niet tegenspreken.

Wanneer Satan goed geschapen is en uit zichzelf boos geworden is, dan is God in hem teleurgesteld. En wie zou dat durven beweren? Maar wanneer Satan geschapen is tot een Satan, een tegenstander, om Gods werk tegen te staan en de zonde in de wereld te brengen, dan heeft hij volkomen aan zijn doel beantwoord en dan heeft hij de toestand bereid, waarin Gods genaade in Christus zich zou kunnen openbaren.

Dat Satan Gods knecht is, blijkt wel zeer duidelijk in Openb. 20. Nadat hij gedurende duizend jaren gebonden is geweest, wordt hij weer losgelaten, om opnieuw de volken te verleiden en de voorbereiding tot stand te brengen voor het oordeel van de grote witte troon. God verwekte Zich een tegenstander.

We hebben daarvan een voorbeeld in Farao. “Waarlijk, daarom heb ik u verwekt, opdat ik aan U mijn kracht betonen zou en opdat men Mijn naam zou vertellen op de ganse aarde”, zo zegt God tot hem (Ex. 9:16; Rom 9:17). En als Farao niet sterk genoeg is om de strijd vol te houden, dan versterkt God zijn hart, omdat Hij een sterke tegenstander wil (Ex. 4:21; 7:3; 9:12, 35; 10:20, 27, 11:10; 14:18. De gewone vertaling zegt daar verstokken en verhard; versterken staat er. Ook verwekt God Salomo een tegenpartijder (1 Kon. 11:16 en 23). Daar staat in het Hebreuws dat God hem een Satan verwekte.

In Jes. 54:16 lezen we, dat God *de verderver scheidt om te vernielen*. Jeremia zegt wel tien maal, dat God het kwaad brengt; Amos vraagt, of er een kwaad in de stad is, dat de Heer niet doet

Daniël vorsten genoemd en niet koningen: de vorst van Perzië, Michaël, de vorst van Israël en de vorst van Griekenland. Dan. 10:13, 20, 21. Maar nu zou in Ezech. 28 juist de geestelijke bestuurder koning worden genoemd en de wereldlijke heerser vorst; juist andersom dan bij Daniël. Zo verwarrend mag een mens schrijven, de Schrift doet dat niet; die is daarvoor te nauwgezet.

Maar ten tweede, al was dat in orde, dan zou ik moeten geloven, dat mindere machten *geestelijke vorsten* waren van Perzië, Griekenland en Israël, maar dat Satan voor zichzelf als particulier gebied het kleine koninkrijk van Tyrus heeft uitgekozen. Dat nu is niet naar de Schrift. Satan is de overste van deze wereld, hem zijn *alle* koninkrijken overgegeven en hij bestuurt ze door zijn dienaren, zonder dat de menselijke bestuurders zich daarvan bewust zijn. En daarbij is het Satans toelag niet, de wereld te verwoesten en te ruïneren, neen, hij tracht de wereld zo goed te maken, dat Christus niet nodig zal zijn. Dat gelukt hem niet; het loopt gedurig in de war, maar toch geeft de mens de hoop niet op, dat door beschaving en vooruitgang tenslotte de gouden eeuw zal aanbreken. Dat vertellen alle wereldverbeteraars ons en ze weten niet dat ze de plannen uitvoeren van de god dezer eeuw. Maar die god der eeuw neemt niet een klein koninkrijk als Tyrus voor zijn rekening; daar heeft hij zijn dienaren wel voor.

Bovendien: die koning van Tyrus, van wie men zegt dat hij Satan voorstelt, draagt als sieraad allerlei edelgesteenten, vers 13. En die koning drijft koophandel, vs 16, evenals ook de vorst in vs 5 en hij drijft onrechtvaardige koophandel, vs 18. Dat zijn dingen, die letterlijk en nauwkeurig passen op de koning van Tyrus, de stad, die in die dagen de wereldhandel in handen had, maar het is toch al te dwaas, die woorden toe te passen op Satan. Welke geestelijke betekenis heeft de koophandel? Waarom zullen we hier iets lezen, dat er niet staat?

Maar, zo zegt men, er zijn uitdrukkingen in dit hoofdstuk, die van een mens niet gebruikt kunnen worden. De koning van Tyrus

is een *gezalfd* overdekkende cherub;¹⁰ hij was op Gods heilige berg; hij was in Eden, Gods hof; hij was volkomen in zijn wegen van de dag dat hij geschapen werd, totdat er ongerechtigheid in hem werd gevonden. Het zijn sterke uitdrukkingen, zeker, en het is goed, er over na te denken.

Een cherub, We vinden cherubs op slechts drie plaatsen in de Schrift. In Gen. 3:24 worden cherubs tegen het Oosten van de hof van Eden geplaatst. In Ezech. 1 en 9 ziet de profeet ze in visioen; hij noemt ze eerst dieren, daarna cherubs. Evenzo ziet Johannes op Patmos ze in visioen, hij noemt ze dieren, maar geen cherubs (Openb. 4:6). Altijd is hun getal vier. Ze worden gezien als samengestelde wezens: mensengestalten met vleugels en met vier aangezichten; van een mens, een leeuw, een os en een arend, als om het mensen- en dierenrijk te symboliseren. In Openbaring hebben de vier dieren elk één van de aangezichten. Bij Ezechiël dragen deze dieren de troon van God; in Openbaring zijn ze in het midden van de troon en rondom de troon. Dieren worden ze genoemd, men kan ook wel levenden vertalen. Afbeeldingen van Cherubs bevonden zich op het verzoendeksel van de ark des verbonds, en tussen de vleugels van die cherubs woonde God zinnebeeldig in een wolk. Salomo plaatste twee grote cherubsbeelden in het heilige der heiligen. Bovendien waren er cherubs-gestalten in het weefsel van de gordijnen en van het voorhangsel van de tabernakel en de tempel, ook van de tempel van Ezech. 48. Dat is alles, wat we van cherubs weten. Het zijn geen engelen en geen aartsengelen.

Indien Satan een aartsengel geweest is, dan was hij in elk

¹⁰Vele vertalingen hebben hier hetzelfde als de Staten-Vertaling dat de Koning van Tyrus als een cherub voorstelt. De Concordante Engelse Vertaling ziet echter dat het begin van 28:14 achter vers 13 hoort, waardoor de koning van Tyrus niet langer een cherub is, maar juist door de cherub wordt terechtgesteld. Het gaat te ver om in deze voetnoot hier verder op in te gaan, maar Essay 44 van E.H. Clayton, later in het Engels verschenen in UR vol. 36 pag. 21, Jan. 1945 gaat dieper op dit detail en de juiste vertaling hiervan in.

geval geen cherub. Maar de heidense volken hadden ook hun cherubs. Dikwijls beeldden ze hun koningen en hun goden af in samengestelde diervorm, een gevleugelde leeuw of stier met een mensenhoofd of iets dergelijks, om tegelijk kracht en moed, snelheid en wijsheid uit te drukken. Wanneer Ezechiël de koning van Tyrus een cherub noemt, dan denkt hij aan zulk een figuur. De koning was een gezalfde, overdekkende cherub. De cherubs van de Schrift overdekten niet, ze dragen. De koning van Tyrus overdekte; hij beschermde zijn volk. Wij hebben hier dus een geheel andere cherub dan die Ezechiël zag aan de rivier Chebar. De naam past voor een heidense koning, niet voor Satan.

De koning van Tyrus was op Gods heilige berg; hij was in Eden. Hij gaf zich uit voor een God en stak daarmee God naar de kroon, wat altijd het streven van de mens is geweest. In Eden is dat begonnen: "Gij zult als God zijn", en elke veroveraar, die het tot grote macht bracht, kwam zo ver, dat hij goddelijke eer voor zich opeiste. Veel heidense koningen lieten voor zich offeren. De laatste grote wereld-koning wordt aangebeden door allen, die op de aarde wonen, met uitzondering alleen van hen, die geschreven zijn in het boek des levens des Lams (Openb. 13:8).

De koning van Tyrus was volmaakt in zijn wegen. Van koning Asa wordt gezegd, dat zijn hart volkomen was al zijn dagen (2 Kron. 15:17), van andere koningen, dat hun hart niet volkomen was. Asa was geen volmaakt mens, maar in zijn regering was hij, zoals een koning van Israël moest zijn, tot er ongerechtigheid in hem gevonden werd (16:10). Zo was het ook gegaan met de koning van Tyrus, over wie Ezechiël sprak. In de eerste tijd van zijn regering was hij een goed koning geweest, maar later was het anders geworden.

Zo zijn de sterke uitdrukkingen van Ezech. 28 zeer goed verstaanbaar, zonder dat we aan iemand anders behoeven te denken dan aan hem, die genoemd wordt. We moeten in dat opzicht altijd voorzichtig wezen. Het is beter, dat we van sommige uitdrukkingen eenvoudig verklaren: dat versta ik niet, dan dat